

16.02.2022

POL-2022-9285

Työ- ja elinkeinoministeriö

**Poliisihallituksen lausunto koskien Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntöä asiassa:
Hallituksen esitys eduskunnalle ulkomaalaislain 5 luvun muuttamisesta**

1 Lausuntopyyntö

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa koskien hallituksen esitystä eduskunnalle ulkomaalaislain 5 luvun muuttamisesta. (VN/5283/2020).

2 Poliisihallituksen lausunto

Esityksen pääasiallinen sisältö ja tavoitteet

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislain työntekoa ja yrittäjyyttä koskeva sääntely. Laissa säilyisi jaottelu kaksivaiheeseen ja osapäätösharkinnan sisältävään työntekijän oleskelulupaan ja muihin työntöön perusteella myönnettäviin oleskelulupiin. Lakiin lisättäisiin uutena sääntelynä säännökset työnantajan sertifiointista. Myös ulkomaalaisen suullisen kuulemisen sääntelyä muutettaisiin ja laissa säädettäisiin kuulemisen mahdollisuuden etäyhteydellä. Esityksen tavoitteena on helpottaa oleskeluluvan hakemista ja taata sujuvat ja nopeat työperusteiset maahanmuuttomenettelyt.

Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Esityksen keskeisimpänä ehdotuksena on luoda edellytykset ratkaista työntekoon perustuvat oleskelulupahakemukset nopeasti ja sujuvasti, samalla korostaen prosessissa osallisena olevien tahojen velvollisuuksia ja vastuuta. Tätä tavoitetta voidaan pitää kannatettavana.

Esityksen mukaan yli 80 prosenttia työntekoon perustuvista hakemuksista ratkaistaan myönteisesti, jolloin tämän on tapahduttava nykyistä nopeam-

min ja vähemmällä tiedoilla. Prosessin nopeuttamista voidaan pitää kannatettavana tavoitteena. On kuitenkin tiedostettava, että prosessin sujuvoittamiseen tähtäävien muutosehdotusten toteutuessa ja etukäteisvalvonnan vähentyessä riski väärinkäytöksille kasvaa ja jälkivalvonnan merkitys korostuu.

Esityksen mukaan lupaharkinnassa hyödynnettäisiin muista viranomaisrekistereistä saatavaa tietoa eikä sitä sen vuoksi ole tarpeen pyytää työnantajalta. Tätä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena ja tämän voidaan olettaa sujuvoittavan prosessia.

Esityksessä todetaan, että vaikka etukäteen olisi tiedossa, että Maahanmuuttovirasto ei missään tapauksessa voi päästää hakijaa Suomeen, TE-toimiston tai ELY-keskuksen on tehtävä osapäätös. Tämä kuormittaa viranomaisia ja pidentää hakemuksen käsittelyaikaa. Ongelmaa ei olisi, jos niin sanotuissa selvissä kielteisissä hakemuksissa Maahanmuuttovirasto voisi tehdä päätöksen jo ennen osapäätöskäsittelyä. Tätä muutosta voidaan pitää kannatettavana ja se osaltaan nopeuttaisi prosessia ja poistaisi viranomaisia kuormittavan tarpeettoman työvaiheen.

Esityksen mukaan suullisen kuulemisen säännöstä muutettaisiin mm. siten, että kuuleminen voitaisiin tehdä etäkuulemisena. Viime aikoina kaikenlainen asioiden hoitaminen etänä on osoittautunut toimivaksi ja sen voidaan olettaa toimivan tässäkin asiassa ja sujuvoittavan prosessia.

Esityksessä on todettu, että työsuojeluviranomaisen ilmoittamisvelvollisuus valvonnassa havaitsemistaan epäkohdista on ulkomaalaislaissa ja työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa erilainen. Esityksessä todetaan, että erilaista ilmoituskynnystä ei voida pitää perusteltuna ja että ilmoituskynnykset yhdenmukaistettaisiin. Tätä muutosta voitaneen pitää asianmukaisena ja johdonmukaisena.

Esityksen mukaan nyt vaaditaan, että matkustusasiakirja tulee olla voimassa koko sen ajan, jolle oleskelulupa myönnetään. Muutos olisi, että pelkkä matkustusasiakirjan voimassaolo oleskeluluvan myöntämisen hetkellä riittäisi. Valvonnan kannalta muutokseen sisältyy riski, että matkustusasiakirjan voimassaolo jää luvan voimassa ollessa jatkamatta ja henkilö voi syllistyä asiassa ulkomaalaisrikkomukseen. Edellä olevasta johtuen tulee oleskeluluvan myöntämisen yhteydessä antaa hakijalle riittävä informaatio siitä, että maassa oleskelu edellyttää voimassa olevaa matkustusasiakirjaa.

Esityksessä todetaan, että erityisesti säännökset, jotka mahdollistavat automaation hyödyntämisen tehostamisen sujuvoittavat lupamenettelyä ja että Maahanmuuttovirasto voi kehittää automaatiota seulomaan tapaukset, joihin tarvitaan lisäselvitystä. Automaation hyödyntämisen lisääminen varmaankin sujuvoittaisi lupamenettelyä. Sitä, mitä se vaikuttaisi valvonnan kannalta, riippuu siitä, millä tavalla Maahanmuuttovirasto kehittää ja käyttää automaatiota lupakäsittelyssä. Olisi myös hyvä, että Maahanmuuttovirasto varautuisi asiassa jälkivalvonnan toteuttamiseen.

Esityksen mukaan luotaisiin työntäjän sertifiointijärjestelmä, jossa kriteerit täyttävän ja luotettavaksi havaitun työntäjän työntekijän prosessi vaatisi vähemmän selvityksiä, koska työntäjän kyky toimia työntäjänä olisi selvitetty sertifiointin myöntämisen yhteydessä. Sertifiointijärjestelmään ehdotetaan liitettäväksi myös sertifiointin peruuttamista koskeva sääntely. Esityksen mukaan säännöksellä työntäjän sertifiointista on myönteisiä vaikutuksia oleskelulupaprosessiin. Tehtävä on Maahanmuuttovirastolle uusi. Sertifiointin voidaan olettaa sujuvoittavan lupakäsittelyä. Sitä, mitä se vaikuttaisi valvonnan kannalta, riippuu siitä, millä tavalla Maahanmuuttovirasto sen toteuttaa. Olisi myös hyvä, että Maahanmuuttovirasto varautuisi asiassa jälkivalvonnan toteuttamiseen. On hyvä, että sertifiointijärjestelmään ehdotetaan liitettäväksi myös sertifiointin peruuttamista koskeva sääntely.

Esityksen mukaan kaikissa työperusteisissa luvissa pyydetään samat työntäjä ja hakijaa koskevat perustiedot ja vain tarvittaessa lupatyypikkohittaiset lisätiedot. Lisätietotarpeet arvioidaan riskiperusteisesti. Esityksen mukaan riskiperusteisella käsittelyllä Maahanmuuttovirastossa pystytään tehokkaammin seulomaan oleskelulupahakemuksista mahdolliset väärinkäytökset, kun suurin osa hakemuksista voidaan käsitellä yksinkertaisessa ja nopeassa menettelyssä ilman lisäselvityksiä. Kun otetaan huomioon esityksen prosessia sujuvoittavat muut ehdotukset, riskiperusteinen käsittely on välttämätöntä. Sitä, mitä se vaikuttaa valvonnan kannalta, riippuu siitä, millä tavalla Maahanmuuttovirasto sen toteuttaa. Olisi myös hyvä, että Maahanmuuttovirasto varautuisi asiassa jälkivalvonnan toteuttamiseen.

Poliisijohtaja

Sanna Heikinheimo

Ylikomisario

Hannu Pietilä

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 16.02.2022 klo 12:07. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-
mosta.

Jakelu

Työ- ja elinkeinoministeriö

Tiedoksi

Poliisihallitus, Esikunta
Poliisiylitarkastaja Karl Linderborg
Poliisiylitarkastaja Vesa Pihajoki
Poliisitarkastaja Ari Jokinen
Poliisitarkastaja Marko Heikkilä